

5

Advocaten- en notarissentucht recht vergeleken: op zoek naar ‘the best of both worlds’

mr. L.H. Rammeloo

mr. M.C.J. Höfelt

Over het advocatentucht recht gaan wij u hier niets nieuws vertellen. Wél willen wij graag onze ervaringen in het advocatentucht recht vergelijken met onze ervaringen in het notariële tucht recht. Op die manier willen wij stil staan bij wat beide tucht rechtstelsels van elkaar kunnen leren. Voordat wij aan beide tucht rechtstelsels toekomen, werpen wij eerst een blik op het onderwerp daarvan: de beklagde beroepsbeoefenaar.

In Nederland zijn er ruim 18.000 advocaten versus zo’n 3.400 notarissen (inclusief kandidaten en toegevoegd notarissen). Dat betekent dat er ongeveer vijf keer zoveel advocaten als notarissen zijn. Uit de jaarverslagen van de tucht colleges blijkt dat er in 2021 tegen 5,4% van deze advocaten een tucht procedure bij de raad van discipline is gestart. Voor notarissen geldt dat tegen 11% van hen in datzelfde jaar een tucht procedure voor de Kamer voor het notariaat aanhangig is gemaakt. Kortom, als notaris loop je twee keer zoveel risico om voor de tucht rechter te komen staan.

Misschien heeft dat laatste te maken met het feit dat er nu eenmaal grote verschillen zijn tussen advocaten en notarissen. Dit zijn de meest in het oog springende verschillen, zoals die ons opvallen in onze praktijk.

- Ten eerste geldt dat partijdigheid in de advocatuur een kernwaarde is, terwijl in het notariaat juist onpartijdigheid een kernwaarde en een wettelijke plicht is.
- Ten tweede heeft een advocaat een grote vrijheid om een zaak al dan niet aan te nemen of zich daaraan te onttrekken, terwijl dat bij notarissen precies andersom is. De notaris heeft immers een – wettelijke – ministerieplicht.
- Ten derde lijkt ook de ‘aard van het beestje’ in het algemeen te verschillen: onze

indruk is dat advocaten eerder op de bres staan en vaak mondiger zijn. De notaris is doorgaans meer bedeesd, gericht op consensus. Maar daarbij merken wij op dat uit de tucht rechtspraak – en uit de krant – blijkt dat beide beroepsgroepen ook echte ‘boeven’ kennen.

Als je naar de beklagde beroepsbeoefenaars kijkt, zie je eigenlijk maar weinig verschillen in hoe zij met een klacht omgaan. Slechts bij uitzondering nemen advocaten en notarissen een klacht licht of nonchalant op. In het algemeen slapen zij slecht de nacht voor de zitting bij de tucht rechter en gaan zij met knikkende knieën naar binnen (en soms ook weer naar buiten). Dat is anders als het om een civiele claim gaat. Dan leunt de advocaat of notaris nog wel eens achterover en laat alles over aan zijn verzekeraar of advocaat.

Naast de grote impact die een tucht procedure op zowel advocaten als notarissen heeft, geldt voor notarissen extra dat zij niet gewend zijn partij te kiezen. Dat vinden zij zélf moeilijk in hun eigen tucht zaak, wanneer zij zich moeten verweren. Dit heeft regelmatig tot gevolg dat een notaris die zelf verweer voert, in de uitspraak op de klacht tegen hem moet lezen dat hij een stelling van klager ‘niet voldoende gemotiveerd betwist’ heeft.

Maar goed, ook advocaten zijn niet per definitie goed in het ‘verdedigen’ van zichzelf. U kent misschien het mantra: ‘de advocaat die zichzelf bijstaat, heeft een gek als cliënt’.

Ook tussen de klagers zien wij in beide stelsels – in de praktijk – weinig verschillen: zij willen een podium voor hun ongenoegen, een opstap naar een claim of ze zijn boos omdat andermans advocaat of notaris iets doet wat zij niet willen. Soms is dat terecht, soms niet.

De toezichthouders zien op beide beroepsgroepen scherp toe. Het grote verschil zit wel in de externe toezichthouder op het notariaat, het BFT, versus het interne toezicht op advocaten door de lokale deken. Hoewel dekens ferm optreden als dat nodig is, kan de deken

ook vertrouwenspersoon, bemiddelaar en raadgever zijn. Notarissen echter, zijn in het algemeen enigszins beducht voor het BFT. Hun benaderingswijze richting het BFT verschilt aanzienlijk van die van advocaten richting ‘hun’ deken. Op de rol van de deken in klachtzaken tegen advocaten komen wij hierna nog terug.

Materieel tuchtrecht

Tuchtnorm

Laten wij het materiële tuchtrecht eens vergelijken. De tuchtrechtelijke maatstaf van art. 46 Advocatenwet en die van art. 93 Wet op het notarisambt lijken zeer op elkaar. Elk artikel kent drie categorieën, waar de norm op ziet. De volgorde van de categorieën verschilt. Zou er een reden zijn waarom in de Advocatenwet als eerste wordt genoemd ‘de zorg voor de cliënt’ en als tweede de regelgeving? En dat voor notarissen juist als eerste de naleving van de regelgeving genoemd wordt en pas daarna de zorg voor de cliënt? Een detail misschien, maar mogelijk juist bedoeld om te benadrukken dat elke notaris openbaar ambtenaar is, benoemd door de koning, met als taak te zorgen voor rechtszekerheid.

Nog een opvallend verschil: in de tuchtnorm voor advocaten wordt de Wwft expliciet genoemd; in de tuchtnorm voor notarissen niet. In de praktijk is het echter de notaris-tuchtrechter die veelvuldig klachten over naleving van de Wwft beoordeelt: is er in voldoende mate verscherpt cliëntenonderzoek gedaan, had de notaris een ongebruikelijke transactie moeten melden enzovoort?

Het is inmiddels vaste rechtspraak dat de door de wetgever aan de notaris toebedeelde poortwachtersrol met zich brengt dat het al dan niet vervullen van de verplichtingen uit de Wwft niet los kan worden gezien van het handelen of nalaten dat een behoorlijk notaris betaamt. En dat daarom handelen in strijd met de Wwft ook toetsbaar is aan de tuchtrechtelijke maatstaf. Wij zijn hier kritisch over (zie ook ons ‘notariële’ hoofdstuk in het *Handboek Tuchtrecht*¹). Art. 93 Wna noemt

alleen toetsing aan ‘enige bij of krachtens deze wet gegeven bepaling’ – de Notarisswet dus. Wij vinden het te ver gaan om dan maar, over de band van de betamelijkheid, naleving van de Wwft te toetsen. Juist omdat die wet voor de praktijk zulke heftige verplichtingen oplegt. De Advocatenwet is duidelijker: daarin staat expliciet aan welke regelgeving de tuchtrechter rechtstreeks moet toetsen: sinds 2015 is dat ook de Wwft en sinds mei 2022 ook aan de ‘Wet kwaliteit incassodienstverlening’.

Jurisprudentie

De verschillen tussen de beroepen en hun beoefenaars komen verder tot uiting in de tuchtrechtspraak. Bij ‘kwaliteitsklachten’ verschilt de toetsing per beroepsgroep.

- Een klacht tegen een notaris wordt behoorlijk ‘vol’ getoetst. Dat leidt tot strenge oordelen over het doen en – vaak – nalaten van een notaris. Soms zelfs strenger dan de – relatief coulante – maatmannorm uit het civiele recht: die van de ‘redelijk handelend, redelijk bekwaam vakgenoot, in vergelijkbare omstandigheden’.
- Die civiele maatmannorm heeft in het advocatentuchtrecht de nodige invloed op de beoordeling van kwaliteitsklachten tegen advocaten. De vaste ‘bouwsteen’ voor advocatuurlijke tuchtuitspraken over kwaliteitsklachten bevat ook andere elementen, die regelmatig tot een nóg coulanter oordeel leiden. Zoals het uitgangspunt dat elke advocaat vrijheid heeft bij de aanpak van de zaak (mits afgestemd met de cliënt). Ook de omvang van de opdracht bepaalt de mate van zorgplicht.

Ons valt op dat het element van de ‘de professionele standaard’ tot nog toe maar tot weinig concretisering heeft geleid. Dit zal komen doordat advocaten menen dat zij – anders dan bijvoorbeeld notarissen – zich niet laten voorschrijven wat een standaard aanpak zou moeten zijn. Ons werk is natuurlijk nooit standaard en altijd complex...

Hoe de restcategorie van de betamelijkheid in beide maatstaven uitpakt, willen wij illustre-

1 L.H. Rammeloo en M.C.J. Höfelt, ‘Notariaat’, in: R.L. Herregodts en M.L. Batting (red.), *Handboek*

tuchtrecht, Den Haag: Boom juridisch 2022.

ren aan de hand van uitspraken over de uitingenvrijheid van advocaten en notarissen.

- Over notarissen bestaat relatief weinig tuchtrechtspraak over al dan niet grievende uitlatingen. In de schaarse uitspraken overweegt de tuchtrechter vaak dat een notaris in zijn uitlatingen en bij de uitoefening van zijn ambt te allen tijde de eer en waardigheid in acht moet nemen die daarbij past: ‘Cliënten, derden en maatschappij mogen van een notaris een zorgvuldig, beheerst en professioneel handelen verwachten’, aldus de Kamer voor het notariaat in Arnhem-Leeuwarden op 17 juni 2022.²

Wat had de notaris in die zaak gedaan? In een WhatsApp-bericht aan een cliënt (de koper van een woning) had de notaris geschreven dat hij gelden van diens schoonvader niet accepteerde als deel van de koopprijs: ‘Je weet hoe ik over [jouw schoonvader – u voelt ‘m aankomen: dat is klager] en zijn centen denk. Onder geen beding wordt hier een transport gepasseerd met geld van [jouw schoonvader]. Dus zorg maar dat de hypotheek op tijd rondkomt of dat je uitstel krijgt van de verkopers want met een lening van [hem] gaat ‘t transport hier NIET door.’ Onbetamelijk, oordeelde de Kamer.

- Een andere notaris lag in de clinch met een advocaat (hij verweet haar een onvolledige volmacht van haar cliënt te hebben toegezonden). In een gesprek beet hij haar toe: ‘Ik heb een schurftkel aan advocaten’ en ‘je bent een sujet’ en ‘Ik twijfel ernstig aan je kennis’. Onbetamelijk, oordeelde de Kamer voor het notariaat Amsterdam op 4 november 2021.³
- De advocatuurlijke tuchtrechters in de zaal halen bij dit taalgebruik waarschijnlijk hun schouders op: in de advocatuur gaat het er wel harder aan toe. De raden en het hof hebben moeten oordelen over veel gortiger uitlatingen. Bijvoorbeeld: ‘ze moeten haar [– een medewerkster van

jeugd zorg –] aan de hoogste boom opknopen en vierendelen⁴, het als feit presenteren dat de wederpartij ‘een agressieve pedofiel’⁵ is en in de pers het Openbaar Ministerie betitelen als ‘de grootste criminele organisatie van Nederland’, ‘door en door verrot’ en als een ‘hufterige autoritaire organisatie’⁶. Deze uitlatingen zijn – uiteraard – onbetamelijk, want onnodig grievend in de zin van gedragsregel 7.

- Niet onbetamelijk is echter: iemand beschuldigen van ‘wanbestuur’ en ‘samen spanning’⁷, iemand een ‘paranoïde querulant’⁸ noemen en in reactie op het dreigen met een klacht terugmailen ‘ga je gang sukkel!’⁹
- Ook de context van een uitlating speelt mee: de wederpartij beschrijven als ‘een kankergezweel binnen het politiekorps, dat maar blijft voortwoekeren’, was volgens het hof van discipline onmiskenbaar grievend, maar ‘gezien het feitencomplex wel functioneel’ en daarom ‘niet “onnodig” grievend’.¹⁰

Kortom: een advocaat lijkt een ruimere vrijheid van meningsuiting te hebben dan een notaris. Laat de notaris die al zo’n schurftkel aan advocaten heeft, dat maar niet horen.

Na deze wat smeugiger voorbeelden over het toetsen van de betamelijkheid en daarmee ook enige *couleur locale*, komen wij aan het formele tuchtrecht toe.

Formeel tuchtrecht

Het formele tuchtrecht voor advocaten en notarissen kent vele overeenkomsten, maar ook een aantal opvallende verschillen.

2 Kamer voor het notariaat Arnhem-Leeuwarden 17 juni 2022, ECLI:NL:T NORARL:2022:23.

3 Kamer voor het notariaat Amsterdam 4 november 2021, ECLI:NL:T NORAMS:2021:27.

4 Hof van discipline 21 juni 2013, ECLI:NL:TAHVD:2013:111.

5 Hof van discipline 20 september 2021, ECLI:NL:TAHVD:2021:184.

6 Hof van discipline 26 augustus 2022, ECLI:NL:TAHVD:2022:136.

7 Hof van discipline 18 maart 2013, ECLI:NL:TAHVD:2013:22.

8 Hof van discipline 9 december 2012, ECLI:NL:TAHVD:2013:340.

9 Raad van Discipline in het ressort Amsterdam 25 maart 2013, ECLI:NL:TADRAMS:2013:YA4009.

10 Hof van discipline 30 mei 2011, ECLI:NL:TAHVD:2011:YA2684, ro. 5.3.

Klachtenloket

Voorop staat dat het 'loket' voor klachten heel anders is. In het advocatentuchtrecht worden klachten ingediend bij de deken, die verplicht is deze vervolgens te onderzoeken. Dit onderzoek gebeurt best kritisch richting beide partijen:

- De klager komt niet weg met de stelling 'mijn advocaat heeft 't verprutst.' Dat moet duidelijker. Het is echter de deken die de klachtomschrijving formuleert en bij klager controleert. De deken kan daarmee de klacht concentreren en verduidelijken.
- Ook de verwerende advocaat krijgt een kritische behandeling. De verweerder die bijvoorbeeld meent 'zijn cliënt goed te hebben voorgelicht', moet dat staven met schriftelijke adviezen. De verwerende advocaat komt niet weg met de kaarten voor de borst houden tot de zitting bij de tuchtrechter.
- Aan het slot van het onderzoek kan de deken zijn visie geven op de zaak. Verder kan de deken in elke fase bemiddelen en daarmee proberen te de-escaleren. Als de klager dat wenst (en € 50 griffierecht betaalt), moet de deken het klachtdossier doorsturen naar de tuchtrechter. Belangrijk is dat de deken – ook toezichthouder – op die manier iedere klachtzaak én de advocaten die dat betreft, ziet. Dat geeft hem de mogelijkheid zélf een bezwaar in te dienen, bijvoorbeeld als een ernstige – en potentieel valide – klacht door de advocaat wordt afgekocht in een schikking.
- Het voordeel van deze onderzoeksfase is dat de klacht – in omvang én bedoeling – duidelijk is op het moment dat deze aan de raad van discipline wordt voorgelegd. Dat is in notariële tuchtzaken vaak niet het geval; soms blijkt pas ter zitting waar de pijn zit bij de klager. Daarmee blijkt ook voor de notaris soms pas ter zitting wat het verwijt feitelijk is, en moet hij zich daar ter plekke nog nader tegen verweren.
- Een nadeel van een uitgebreid onderzoek door de deken is dat de klacht soms gaandeweg meer wordt uitgebreid, bijvoorbeeld omdat in het onderliggende – nog lopende – geschil steeds nieuwe verwijten 'oppoppen'.

In het notariaat is de Kamer voor het notariaat het klachtloket. In de praktijk vraagt de secretaris van de Kamer voor het notariaat om een verweer (en soms om een re- en dupliek). De secretaris vervult daarmee – oneerbiedig gezegd – een 'postbusfunctie'. Overigens worden volstrekt niet toegelichte of onderbouwde klachten pas in behandeling genomen door de Kamer voor het notariaat, nadat deze op verzoek van de secretaris zijn aangevuld. Een verdere filterfunctie van de secretaris is er niet.

Rol voorzitter

De voorzitter van de Kamer voor het notariaat heeft pas na uitwisseling van de standpunten een bemiddelende rol. Deze rol is weliswaar expliciet in de Wet op het notarisambt genoemd, maar wordt spaarzaam benut.

Wij menen dat de voorzitter van de Kamer voor het notariaat op grotere schaal een de-escalerende functie zou kunnen vervullen. De klacht ligt immers al bij de Kamer voor het notariaat, het verweer is ingediend en de standpunten over en weer zijn dus bekend. Een geslaagd bemiddelingsgesprek kan voorkomen dat het tot een zitting en tot eventuele appelprocedure komt. Het is onze ervaring dat het van de persoon van de voorzitter afhangt of zo'n gesprek er komt. Én het is onze ervaring dat zo'n gesprek nut heeft, ook in verzuurde verhoudingen en zelfs in zaken waarin de toezichthouder een klacht heeft ingediend.

Voortzetting klacht

Koopt de notaris een klacht af, terwijl een tuchtrechtelijk oordeel daarover 'om reden van algemeen belang' geïndiceerd zou zijn, dan kan de voorzitter van de Kamer voor het notariaat besluiten tot voortzetting van de klacht.¹¹ Opvallend genoeg heeft de toezichthouder BFT daarbij géén rol; het BFT neemt pas kennis van klachten ná een uitspraak daarover.

In het advocatentuchtrecht kunnen de raad van discipline en het hof van discipline ook ambtshalve besluiten tot voortzetting van de

¹¹ Zie: art. 99 lid 22 Wna.

procedure.¹² Daarover wordt de visie van de deken gevraagd (vgl. art. 47a lid 2 Advocatenwet). De klacht wordt na voortzetting als een soort dekenbezwaar beschouwd (op grond van art. 47a lid 4 Advocatenwet).

Voorzittersbeslissing

Beide stelsels kennen het fenomeen voorzittersbeslissing: dat wordt in de advocatuur veel vaker gebruikt dan in het notariaat (zowel in absolute als in relatieve getallen). Hoe zou dit komen? Is het voor de advocatentuchtrechter eenvoudiger om een voorzittersbeslissing te schrijven op basis van een goed geordend klachtdossier met aanbiedingsbrief van de deken? Of willen notaris-tuchtrechters gewoon liever eerst de partijen zien, om pas daarna te oordelen? Feit is dat een voorzittersbeslissing – zowel in het advocaten- als in het notariessentuchtrecht – (na ongegrondverklaring van het verzet daartegen) een fijnmazig vangnet is, waarmee de appelrechter wordt gespaard van bagatelzaken.

Verloop van de zitting

Ten slotte nog een enkel woord over de zittingen zelf. Het verloop van de zittingen komt redelijk overeen: 10 minuten pleiten, veel ruimte voor vragen en een korte tweede ronde. In beide stelsels is het na drie kwartier: ‘volgende patiënt’.

Aanvullen klacht

De advocatuurlijke tuchtrechter mag de klacht ambtshalve aanvullen (vgl. 46d lid 9 Advocatenwet). De notariële tuchtrechter mag dat niet; het klaagschrift bepaalt de omvang van de zaak.

Wij zijn geen voorstander van zo’n aanvullingsbevoegdheid door de rechter. Voor een verweerder is het erg heftig om tijdens de tuchtzaak – meestal vlak voor de zitting, als de zittingscombinatie van de raad het dossier heeft gelezen – geconfronteerd te worden met een aanvulling van de klacht. Bovendien komt zo’n aangevulde klacht uit een andere koker dan die van de klager. Dat maakt verweer lastig. Nut en noodzaak van zo’n aanvulling zien

wij evenmin; daarvoor heeft de deken de klacht al onderzocht en – kennelijk – zelf geen aanleiding gezien om naast klagers verwijten nog een dekenbezwaar over andere verwijten in te dienen. Wat maakt dan dat de tuchtrechter er nog zelf een schep bovenop zou mogen doen?

Geheimhoudingsplicht

Zowel advocaten als notarissen hebben een geheimhoudingsplicht jegens hun cliënten. Bij een klacht van de cliënt belemmert dit hen niet in hun verweermogelijkheden. Maar als een ander een klacht indient, speelt de geheimhoudingsplicht wél een rol. Wij zien in beide stelsels *‘fishing expeditions*, waarin de klager met een klacht munitie probeert te vergaren voor een onderliggend ander geschil. Ook zien wij in beide stelsels verweerders, die uit schrik om de klacht ‘leeglopen’ over de zaak; daarmee halen ze zich een tweede klacht op de hals: van hun cliënt, over het schenden van de jegens hem of haar geldende geheimhoudingsplicht.

Maar hoe kunnen advocaten en notarissen zich dan verweren tegen een klacht, als ze daarin belemmerd worden door hun geheimhoudingsplicht? Dit zijn een paar opties.

- In notariszaken gaan wij geregeld met het originele dossier (bijvoorbeeld: over de totstandkoming van een testament) naar een zitting toe en bieden de Kamer voor het notariaat aan om alleen aan hen – en dus achter gesloten deuren én zonder dat klager daarbij aanwezig is – een toelichting te geven over hetgeen de cliënt de notaris heeft toevertrouwd. Deze figuur van de ‘gedeeltelijk besloten zitting’ zien wij incidenteel ook bij de advocatentuchtrechter.¹³ Uit EVRM-oogpunt is dit een minder solide opzet, maar het is toch een efficiënte en daarmee laagdrempelige oplossing.
- De notariële tuchtrechter benoemt soms een deskundige met eigen geheimhoudingsplicht (vaak is dit de plaatselijke ringvoorzitter). Deze deskundige bekijkt

12 Art. 47a Advocatenwet, jo. art. 57 lid 2 Advocatenwet voor het hof.

13 Hof van discipline 2 november 2015, ECLI:NL:TAHVD:2015:281.

het originele dossier van de notaris, bevrageert de notaris over toevertrouwde informatie en rapporteert daarna neutraal aan de tuchtrechter over concrete vragen als *'heeft de notaris correcte of voldoende informatie verschaft, is er afdoende wilscontrole gepleegd'*, et cetera. De variant hiervan in het advocatentuchtrecht is dat de tuchtrechter de zaak terugstuurt naar de deken voor nader onderzoek, met respect voor de door verweerder in acht te nemen geheimhoudingsplicht. De deken rapporteert vervolgens aan de tuchtrechter en die behandelt de zaak verder.¹⁴

- Tot slot een methode die wij slechts nog in het advocatentuchtrecht zagen: om zich te verweren stuurt de advocaat vertrouwelijke bewijsstukken alleen naar de tuchtrechter (en dus niet ook naar de klager). De voorzitter van het college (die geen deel uitmaakt van de combinatie die de zaak behandelt) beoordeelt of sprake is van zodanig *'gewichtige redenen'* dat beperking van het recht op gelijke proceskansen mogelijk is. Lees: de tuchtrechter knoopt aan bij de regeling in art. 8:29 Algemene wet bestuursrecht.¹⁵ Deze werkwijze willen wij binnenkort eens in een notariële tuchtzaak gaan voorstellen...

Maatregelen

- Dan (in jargon:) de *'maatregelencatalogus'* in de beide stelsels: de maatregelen lopen eerst gelijk op – gegrond zonder maatregel, waarschuwing, berisping, geldboete – maar wijken daarna uiteen.
- Advocaten kunnen langer *'op de bank'* geplaatst worden: met een schorsing tot 1 jaar, dit in vergelijking tot een schorsing van maximaal 6 maanden voor de notaris.
- In het advocatentuchtrecht bestaat de mogelijkheid om aan een advocaat gedeeltelijk of geheel een *'voorwaardelijke'* schorsing op te leggen, met een proeftijd óf met *'custom made'* voorwaarden voor tenuitvoerlegging. Wij vinden dit een effectieve

prikkel om het professionele leven te beteren.

Die voorwaardelijkheid zit er voor notarissen niet in: als de berisping en/of geldboete niet volstaat, schakelt het systeem direct door naar de onvoorwaardelijke schorsing. Dat is heftig: zeker voor de – veelvuldig voorkomende – éénpitter notaris. Die moet direct een waarnemer inhuren om de schorsing te overbruggen – hij heeft immers een ministerieplicht.

- Opvallend detail in de Wet op het notarisambt is de maatregel die tussen de berisping, geldboete en schorsing in staat: *'de ontzegging van de bevoegdheid tot het aanwijzen van een toegevoegd notaris, voor bepaalde of onbepaalde duur'* (art. 103 lid 1 sub d Wna). Vreemd genoeg zal de maatregel niet zozeer de verwerend notaris treffen, maar veel meer de ambitieuze kandidaat-notaris op diens kantoor, die met een promotie tot toegevoegd notaris juist hoopte een stap in verantwoordelijkheid én salaris te kunnen maken. Deze maatregel zijn wij in de praktijk nog niet tegengekomen; dat lijkt ons maar goed ook.

De oogst van deze vergelijking is dat wij aanbevelen om zoveel mogelijk maatwerk te leveren bij het bepalen van een maatregel en om daarom ook in het notariaat een schorsing geheel of gedeeltelijk *'voorwaardelijk'* op te leggen.

Appel

Uit de appelfase noemen wij de volgende verschillen:

- (1) In het notariessentuchtrecht kan elke partij beroep op *'nader aan te voeren gronden'* instellen. In het advocatentuchtrecht moet elke partij binnen de beroepstermijn van 30 dagen beroep instellen en direct de gronden daarvoor noemen. Beroep op nader aan te voeren gronden maakt dat partijen met meer rust (en wellicht met enige afstand) zich beraden én voorbereiden op een appelprocedure. Voor klagers maakt dit – zo zien wij – weinig verschil; die schrijven vaak al meteen hun teleurstelling over de uitspraak in eerste aanleg van zich af en dienen direct een inhoudelijk beroepschrift in. Maar voor de notaris als verweerder is het erg prettig én nuttig om wat

14 Hof van discipline 13 juni 2016, ECLI:NL:TAHVD:2016:108.

15 Hof van discipline 30 juli 2021, ECLI:NL:TAHVD:2021:130.

langer te kunnen nadenken over de gronden voor het beroep en daarmee ook over de kansen en risico's van het beroep. Wij zouden ook de verwerend advocaat die extra tijd best gunnen: niet alleen voor beraad en reflectie, maar ook voor het inwinnen van extern advies over de kansen en risico's in appel.

(2) Art. 56 lid 1 sub a Advocatenwet beperkt de appelmogelijkheid voor de klager. Die kan niet in beroep gaan tegen de aan verweerder opgelegde maatregel. In het notariessentucht-recht mag de klager altijd in beroep; ook tegen de maatregel die de Kamer heeft opgelegd en die in zijn ogen natuurlijk véél te licht is. Wij bevelen aan om ook in het notariessentucht-recht de appelmogelijkheid voor de klager op het punt van het 'maatregelappel' te beperken. Deze aanbeveling doen wij ten behoeve van de verwerend notaris, om hem of haar – na het eigen besluit om te berusten in de Kamer uitspraak – rust te gunnen en niet ook nog 'naar Amsterdam' te hoeven afreizen.

Dit zeggen wij niet zozeer om de Notariskamer van het Amsterdamse hof te ontlasten. In vergelijking tot het hof van discipline heeft de Notariskamer het namelijk opvallend minder druk. Uit de jaarcijfers van beide colleges over 2021 blijkt dat in notariszaken minder vaak appel wordt ingesteld dan in advocatenzaken: tegen slechts 25 % van de uitspraken van de Kamers voor het notariaat werd appel ingesteld, dit tegenover 40% van de uitspraken van de raden van discipline:¹⁶

	Advocatuur	Notariaat	Opmerkingen
Binnengekomen zaken 2021 eerste aanleg	983 Dus: 5,4% van de adv	375 Dus: 11%	Meeste NOT klachten bij KvhN Arnhem-Leeuwarden ('s-Hertogenbosch: 85; Den Haag 57, Arnhem-Leeuwarden 168; Amsterdam 65)
Binnengekomen zaken 2021 appel	398 (dus: 40%)	96 (dus: 25,6%)	

16 Factsheet leden en medewerkers Januari 2022 KNB, Kerncijfers notariszaken gerechtshof Amsterdam, Jaarverslagen kamers voor het notariaat 2020 en 2021.

Na de jaarvergadering van het hof van discipline verscheen begin mei 2023 het jaarverslag van het hof en de raden van discipline over 2022. Daaruit

Tot zover onze opmerkingen over de appel-fase.

Wij ronden af

Als wij naar 'the best of both worlds' zoeken komen wij tot deze aanbevelingen.

- Voer in het notariessentucht-recht ook een *voorwaardelijke* schorsing als maatregel in.
- Schaf in het advocatentucht-recht de bevoegdheid van de tuchtrechter tot ambts-halve aanvulling van de klacht af.
- Sta in het advocatentucht-recht het beroep op 'nader aan te voeren gronden' toe.
- Beperk in het notariessentucht-recht de appelbevoegdheid van de klager, zodat hij geen beroep kan instellen tegen alleen de aan de notaris opgelegde maatregel.

Mr. L. H. (Leonie) Rammeloo

Advocaat bij TACT Advocaten, gespecialiseerd in aansprakelijkheidsrecht en tuchtrecht voor vrije beroepsbeoefenaars.

Mr. M.C.J. (Martine) Höfelt

Advocaat bij TACT Advocaten – Tuchtrecht Aansprakelijkheid Compliance & Training – en redactielid van Tijdschrift Tuchtrecht.

blijkt een daling van de aanhangig gemaakte tuchtrechtelijke zaken (in eerste aanleg en in appel) ten opzichte van 2021 (in eerste aanleg: 965 in 2022; in appel: 352 in 2022), vgl. <https://raadvan-discipline.nl/wp-content/uploads/2023/05/Jaarverslag-hof-en-raden-van-discipline-2022-1.pdf>